

Šajā numurā speciālais pielikums «Tavas iespējas strādāt»

Kopsoli

LATVIJAS NEDZIRDĪGO SAVIENĪBAS IZDEVUMS

2005. gada oktobris Nr. 23 (896)

www.lns.lv

Cena 30 santīmi

Laikraksts šajā gadā iznāk ar Rīgas Domes

finansiālu atbalstu

ESF

SABIEDRĪBAS INTEGRĀCIJAS FONDS

«Kopā mēs varam...»

Ilze Kopmane

25.septembrī Rīgā, Kongresu namā atkal kopā pulcējās nedzirdīgie ļaudis no visas Latvijas, atzīmējot Pasaules nedzirdīgo dienu. Šoreiz pasākums «Mēs — sabiedrības daļa» risinājās tāda paša nosaukuma ES finansētā projekta ietvaros.

Pamatā tam — daudzu gadu gaitā attīstīts scenārijs ar visas nedzirdīgo kopienas pulcināšanu vienviet Rīgā uz vienojošu pasākumu. Arī šoreiz koncertprogrammā piedalījās pie 200 pašdarbniekiem no visiem Latvijas reģioniem, kuru sniegumu vēroja ap tūkstoš skatītāju.

Jāsaka, ka veiksmīga ideja ir reizi gadā koncerta pirmajā daļā dot iespēju skatītājiem vērot jaunās paaudzes sniegumu, kā melodeklamē, dejoj, iejūtas pasaku varoņu un citu tēlu lomās topošie talanti no bērnudārza un skolām. Katru gadu vērojama arvien radošāka pieeja, plašāks fantāzijas lidojums, krāsaināki tērpi un interesantāks vizuālais noformējums.

Prieks bija vērot gan rīdiniķu, gan arī citu pilsētu bērnu un jauniešu darbošanos skatuvē. Temperamentīgi dejoja Rīgas 51.vidusskolas jaunieši. Saturiski pārdomāts un interesanti risināts bija teatralizētais vēstījums «Valmieras skolai 130». Mazie no 218. bērnudārza labi iejutās pasaku valstībā (uzvedums «Omes pasakas»). Alsviķieši (Apmācību centrs) šoreiz akcentēja humoru un ar «ekstremālo gulbīšu deju» raisīja smaidus skatītājos. Jaunie daugavpilieši no logopēdiskās internātskolas bija noskaņoti liriskāk savā melodeklamācijā, to-

ties asprātīgajā ainiņā «Diriģents» prata iesaistīt arī skatītājus, kas vienmēr raisa jautrību publikā.

Koncerta otrā daļa bija veidota uz tradicionāli nostiprināta un attīstīta pamata bāzes. Mijās melodeklamācijas ar dejām un pantomīmas ainām, ko sniedza visu biedrību pašdarbnieki (izņemot Ventspils biedrību).

Jau pats sākums bija gaišs un iedvesmojošs ar Rēzeknes dziesmu «Smaidīsim». Gaumīgs humors, raits tautiskās dejas solis un izteiksmīgi teksti — tā ir liepājnieku kvalitāte. Arī daugavpilieši kārtējo reizi nospīdēja ar tērpiem, gan izdomu. Viņu stiprā puse — modernās dejas (liniju u.c.). «Rītausma» šoreiz atvēlēja vairāk laika un vietas biedrību pašdarbniekiem, bet paši prezentējās ar vienu jauniešu estrādes deju.

Lai neviens nejūtas aizvainots — visi priekšnesumi bija labā kvalitātē, bet šeit gribētos īpaši pieminēt divus, kas bija vairāk atbilstīgi visa sarikojuma

Šajā numurā

➤ **Nedzirdīgo diena plaši atzīmēta** — Rīgā, Kongresu namā (1.lpp), Lietuvā — (4.lpp.) un citur. Par norisēm Raiņa skolā — nākamreiz.

➤ **Projektu ietvaros notiek daudz vērtīgu pasākumu.** Uz Rēzekni aicināti tie, kuri vēlas attīstīt datorprasmes, apgūt projektu gatavošanu, Interneta lietošanu, konsultēties juridiskos jautājumos (3.lpp.).

➤ **Iznāk «KS» kārtējais speciālais pielikums nodarbinātības jautājumos (5. — 8.lpp.).** Šī tēma turpināsies dažādu projektu ietvaros.

Savukārt **Valmieras skola uzsāk jaunu projektu**, lai mudinātu jauniešus pareizai turpmākās profesijas, izglītības, darba izvēlei pēc skolas beigšanas (8.lpp.).

Vēl cita projekta ietvaros **Somijā viesojušies LNS viceprezidenti** — M.Piterniece un E.Vorslovs (2.lpp.).

➤ **Paveras arvien plašāki pasaules apvāršņi.** Jaunieši dodas uz ārzemēm mācīties (6.lpp.), varam apmācīties pieredzē (5.lpp.), piedalīties mākslas norisēs (9. — 10.lpp.), uzņemt viesus savās mājās (4.lpp.).

➤ Prieki — svētki, jubilejas (9. un 10.lpp.) mijas ar bēdām un atvadām (8. un 10. lpp.). Kā jau dzīvē...

Kopā mēs varam...

Sākums 1. lpp.

integrācijas idejai, nedzirdīgo un dzirdīgo sabiedrības tuvināšanai.

Viens no tiem — grupas «Alias» melodeklamācija, izpildot angļu valodā dziesmu *The war is Not Over*, kuru, kā zināms, daļēji zīmju valodā demonstrēja arī Latvijas dziedātāji Eirovīzijā Valters un Kaža. Tātad arī šeit vērojama dzirdīgo — nedzirdīgo pasaules tuvināšanās.

Otrs — valmieriešu draiskais uzvedums «Dziedāju, dancoju» kopā ar savas pilsētas dzirdīgo deju kopu «Pastalnieki». Tur patiešām bija īsta kopdziedāšana un kopdejošana, un tā jau arī ir patiesā integrācijas būtība. Zālē cilvēkiem acis bija asaras, tik savīļojošs bija šis iznāciens — KOPĀ, kas apliecināja mākslu kā pārliecinošu veidu, kas vieno dažādus cilvēkus. Var teikt, tā bija koncerta nagla. Pie sevis nodomāju: cik labi, ka neviens vairs neskaita, cik katrā kolektīvā «slikti, vāji vai labi dzirdošo», paldies Dievam, uzvarējusi ideja — visi kopā.

Koncerta noslēgumā LNS apvienotais

koris, protams, izpildīja Latvijas nedzirdīgo himnu «Še, kur līgo priēžu meži».

LNS viceprezidente M.Piterniece, kura vadīja visus koncerta sagatavošanas darbus un norisi, atzīmēja, ka šoreiz programma tapa ar citiem darbiem saspringtā laikā un viņa ir ļoti pateicīga visiem dalībniekiem par lielo atsaucību, pašizliedzību un atdevi, lai pasākums izdotos. Paldies arī Hansabankai un fondam «Klusums», kas gādāja par jauno pašdarbnieku apdāvi-

nāšanu.

Pasākuma laikā apmeklētāji varēja noskatīties kinofilmas, iepazīties ar Zīmju valodas centra izdotajām grāmatām, saņemt «Kopsoli» laikraksta numurus un iegādāties jaunākās grāmatas (*attēlā*).

Pēc koncerta vēl ilgi mūsu ļaudis tērēja gan kafejnīcā un foajē, gan kongresa nama ārpusē. Diena bija jauka, saulaina un silta, kā radīta šādai tikšanās reizei.

Jubileja

Mūsu tiesības — mūsu nākotne

Maruta Piterniece, Edgars Vorslovs

PHARE grantu programmas «Pilsoniskās sabiedrības attīstība un stiprināšana» atbalstītā projekta «Mūsu tiesības — mūsu nākotne» ietvaros LNS pārstāvji Maruta Piterniece un Edgars Vorslovs laikā no šī gada 29.septembra līdz 2.oktobrim atradās Somijā, lai piedalītos pasākumos, kas bija veltīti Somijas Nedzirdīgo savienības (SNS) 100 gadu jubilejai.

Mācību seminārs

Pirmajā dienā tieši no lidostas devāmies uz SNS mītni „Balto māju”, kur notika Pasaules Nedzirdīgo federācijas (PNF) rīkots

mācību seminārs. Ēka ir iespaidīga (lielāka par mūsu „balto māju” Elvīras ielā). Tajā atrodas dažādas ar nedzirdīgajiem saistītas organizācijas.

Tikām iekļauti darba grupā kopā ar Maķedonijas, Kosovas un Albānijas pārstāvjiem. Grupām bija uzdevums meklēt risinājuma veidus nedzirdīgo problēmām. Mūsu grupa mēģināja risināt problēmu par zīmju valodas ieviešanu nedzirdīgo izglītības procesā. Bija interesanti uzzināt citu valstu pārstāvju domas par to un situāciju šajās valstīs.

Konference

30.septembris un 1.oktobris pagāja, piedaloties konferencē. Konference notika hallē „Finlandia” un tajā piedalījās aptuveni 500 dalībnieku no 87 valstīm, kuras aptvēra visus pasaules kontinentus. 70 dalībniekiem dalību konferencē apmaksāja Somijas valdība.

Konference bija veltīta nedzirdīgo tiesību jautājumiem. Tika plaši runāts par dažādiem starptautiskajiem dokumentiem, kuros minētas nedzirdīgo tiesības, galveno vērību pievēršot nedzirdīgo tiesībām visos dzīves gadījumos lietot savu dzimto zīmju valodu un iegūt sev nepieciešamo izglītību.

Konferencē ar ziņojumiem par šiem dokumentiem uzstājās dažādu starptautisko organizāciju pārstāvji (PNF, EUD, ANO, EK) un Somijas ārlietu ministrs. Savā pieredzē nedzirdīgo tiesību ieviešanas nodrošināšanā dalījās arī divas nedzirdīgās sievietes Wilma Newhoudt-Druhen (DĀR) un Helga Stevens (Beļģija, Flāmija), kuras ir šo valstu parlamentu deputātes.

Konferences organizatori apsolīja visus ziņojumus un atbildes uz jautājumiem apkopot un izsūtīt dalībvalstīm. Savukārt LNS nodrošinās to tulkojumu latviešu valodā, lai ar šiem ziņojumiem iepazītos arī Latvijā dzīvojošie nedzirdīgie cilvēki.

Mēs ar skaudību vērojām, ka citu valstu pārstāvjiem bija savi zīmju valodas tulki. Mums ziņojumiem sekot vajadzēja ar starptautiskās zīmju valodas tulku starpniecību.

Demonstrācija

1.oktobrī nedzirdīgie no visas Somijas rīkoja demonstrāciju, lai panāktu savu tiesību ieviešanu. Izrādās, ka arī Somijā pagaidām vēl netiek pilnībā ievērotas visas nedzirdīgo cilvēktiesības. Gājiens, kurā piedalījās vairāk nekā 2 tūkstoši nedzirdīgo, notika pa Helsinku centra ielām un beidzās pie Somijas parlamenta ēkas. Ar demonstrantiem tikās Somijas parlamenta vadība, kurai tika iesniegtas nedzirdīgo prasības.

Jubilejas svinības

1.oktobra vakarā sākās un 2.oktobrī turpinājās SNS 100 gadu jubilejas svinības. Aptuveni 2500 nedzirdīgo pulcējās jubilejas atpūtas pasākumā, kas notika lielā centrā. Pasākumā uzstājās nedzirdīgie mākslinieki no Somijas, Dānijas (handOrama), Kanādas (Vlad!), ASV (Wild Zappers). Mūs pārsteidza amerikāņu profesionālā dejotprasmē un somu grupas Signmark sniegums, kura izpildīja dziesmas zīmju valodā.

Jubilejas svinību oficiālais pasākums notika 2.oktobrī, un tajā piedalījās arī Somijas valsts prezidente, bet mēs tajā laikā jau bijām lidmašīnā ceļā uz Latviju.

Nodarbības grupā

Iespēja sadraudzēties ar datoru

Rēzeknes reģionālā biedrība sadarbībā ar Rēzeknes pilsētas domes sociālās aprūpes pārvaldi realizē Eiropas Kopienas iniciatīvas EQUAL projekta «Klusās rokas» pilotprojektu «IT iespēju izmantošana depresīvajos rajonos – nedzirdīgo elastīgām darba formām».

Šī pilotprojekta mērķis ir mazināt sieviešu dzirdes invalīdu diskrimināciju darba tirgū un veicināt nedzirdīgo ģimeņu

nodarbinātības jautājumu risināšanu. Pilotprojekta laikā nedzirdīgās sievietes iegūs zināšanas par informācijas tehnoloģiju pielietojuma iespējām nodarbinātības jomā, projektu rakstīšanu, attīstīs prasmi pielietot populārākās datorprogrammas un saņems konsultācijas juridiskajos un sociālajos jautājumos.

2005.gada 5.novembrī tiek organizēta vienas dienas darbnīca „IT – palīgs ikdienas un globālo jautājumu risināšanā”. Darbnīcas laikā apgūs prasmi izmantot biroja tehniku, lietot e – pastu, izveidos savas vizītkartes.

Dalībai darbnīcā aicina pieteikties nedzirdīgās sievietes un nedzirdīgās ģimenes darbaspēja vecumā LNS Rēzeknes biedrībā no 31.oktobra līdz 4.novembrim no pl. 10 līdz 12 personiski, pa pastu vai e – pastu.

Pieteikuma anketas var saņemt LNS

biedrībās, kā arī Rēzeknes biedrībā.

Pilotprojekta ietvaros no 2005.XI līdz 2006.VII notiks arī apmācība e – mobilitātē un projektu rakstīšanā. Šai apmācībai var pieteikties nedzirdīgas sievietes ar pamatzināšanām Windows Word un Internet Explorer programmu lietošanā.

Pieteikšanās no 2005.gada 24.oktobra līdz 5.novembrim no pl.10 līdz 12. Rēzeknes biedrībā personīgi, pa pastu vai pa e – pastu. Pieteikuma anketas var saņemt arī citās LNS biedrībās.

Pilotprojekts sedz visus ar aktivitātēm saistītos izdevumus, bet ceļa, pusdienu un kafijas paužu izdevumus sedz pats dalībnieks.

Detalizēta informācija Rēzeknes biedrībā: J.Raiņa iela 5 A, LV 4600, Rēzeknē. Tel.4625590; Fakss.4625590; e – mail adrese rezeknesrb@lns.lv.

Projekta administratore
Sandra Gerenovska

Skolu dzīve

Vecāki mācās zīmju valodu

Mēs, Uldis Ozols, Skaidrīte Pliska, Renāte Jansone un Nadežda Jefremova, organizējam vasaras nometni nedzirdīgo bērnu vecākiem Skangaļos, Cēsu rajonā no 15. līdz 19.augustam ar Zviedrijas Pestīšanas Armijas finansiālo atbalstu. Tur bija izvēlēta pasakaina vieta – skaista muiža, kurā izvietojusies Skangaļu sākumskola. Mums palaimējās arī ar to, ka laiks bija ļoti jauks un saulains visas nedēļas garumā.

Nometnes galvenais mērķis bija mācīt un paplašināt zīmju valodu nedzirdīgajiem vecākiem, lai starp vecākiem un viņu bērniem notiku brīva komunikācija valodā, līdz ar to arī satuvinātos attiecības.

Nometnē piedalījās ne tikai vecāki, bet arī viņu bērni no Rīgas skolas. Tie bija Andis Zālītis ar tēti, Ance Lapiņa ar vecmāmiņu un tanti, Maira Valtere ar mammu, Karīna Zilbere ar mammu, brāli un māsu, Sergejs Kovaļonoks ar savu ģimeni.

Nodarbības vecākiem notika katru dienu no rīta līdz vakaram. Visi bija gatavi ar lielu interesi mācīties, neskatoties uz sīkām problēmām. Nodarbību metodes bija dažādas, piemēram, jaunu zīmju apgūšana, dialogi, atbildes uz jautājumiem, videomateriālu vērošana, spēles. Paldies vecākiem par izturību un sapratni līdz galam!

Līdztekus vecākiem notika arī nodarbinātības bērniem, par ko rūpējās skolotāja

Vladislava Klēgere, Skaidrītes Pliskas meitas Laura un Justīne. Vecāki šajā laikā varēja mierīgi mācīties, neraizējoties par bērniem. Bērni bija priecīgi, ka ieguva jaunus draugus un piedzīvojumus.

Nedēļas vidū ieradās Pestīšanas Armijas vadītāja Else Andersone no Zviedrijas apraudzīt, kā norit nometnes darbs. Varējām pateikt tikai visu to labāko: piemēram, mūs ēdināja 5 reizes dienā. Mums tiešām ļabi garšoja itin viss priekšā celtais! Liels paldies saimniekiem par viesmīlīgo uzņemšanu!

Beigās vecāki demonstrēja apgūtās zināšanas zīmju valodā – notika teātra izrāde «Kazlēni un vilks» viņu izpildījumā. Bērni priecājās, vērojot, kā vecāki lieto zīmes. Mazā konkursā noskaidrojās, kurš ir vislabākais aktieris. Tas bija Sergeja Kovaļonoka tētis, kas lieliski tēloja vilku. Tiešām cilvēks ar aktiera talantu! Noslēguma vakarā pie svētku galda mīlojāmies ar dažādiem gardumiem.

Pēdējā dienā cits citu apkampām, sir-

snīgi atvadījāmies un devāmies prom ar spilgtiem iespaidiem un sirsniņām atmiņām par jauko nometni Skangaļos.

Valmierā

Pārsla Bebre

Valmieras rajona mazo lauku sākumskolu sacensībās piedalījās četras komandas. Jaunburtnieki, Ramata, Zilaiskalns un mūsu – Valmieras skola. Mūsējie futbolā izcīnīja pirmo vietu. Komandā piedalījās: Maksims Mitkins, Sandis Ķikurs, Jānis Bruģmanis, Dāvis Beitīks, Ģirts Paģiris, Mārtiņš Vilks un Jānis Štrods.

Arī sacensībās «Mednieki un pīles» uzvarēja mūsējie. Šoreiz tas notika komandu konkursā. Komandā startēja: Beāte Grinšpone, Elvita Driķe, Laila Intsone, Mārtiņš Čepulis, Viktors Ķuzis un Valters Rutko.

Skolēnus sacensībām sagatavoja

Valmierā

Sākums 3. lpp.
skolotāja Dace Melbārde.

Lai stiprinātu skolotāju un citu skolas darbinieku attiecības, pēc skolas sporta pedagogu ierosmes 1.oktobrī notika viņu ģimeņu sporta diena. Pasākumu organizēja tūrisma centrs «Eži» — pamatā studenti no Vidzemes augstskolas. Dalībnieki veidoja savas komandas: «Ezītis miglā», «Adatāinītis», «Micītes», «Ziķeri». Notika fotoorientēšanās sacensības purva pār-

varēšanā, sacentās sauszemes makšķerņieki, snaiperi, riņķu golferi un lielās stafetes dalībnieki. Kopsummā uzvarēja «Ziķeri».

8.oktobrī visi ar ģimenēm devās uz Siguldu un tur veica pārgājienu.

Sagaidot skolas 130 gadu jubileju, pagalmā pie Švēdes pieminekļa visus nemainīgi priecē rudens puķu kompozīcijas. Tās ievietotas savdabīgās vāzēs un grozos, kas gatavotas no sūnām.

Isziņas**Tradīcija:
būt «Ancīšos»****Dzintra Kukša**

KC «Rītausma» drāmas ansamblis katru gadu septembrī dodas sveikt savu mīļo teātra māmuļu Elvīru Elksni. Vienmēr esam mīļi gaidīti Allažu pagasta «Ancīšos» Siguldas pusē. Šoreiz aktieru grupu pavadīja LNS prezidents Pavlina kungs un viceprezidente Piternieces kundze.

Sasniedzot šo apbrīnojami krietno 99 gadu sliekšni, Elksnīte, kā viņa mīļi dēvēta, nav zaudējusi dzīvesprieku un gaišo optimismu. Likās, ka laiks apstājies pie viņas mājas durvīm: ja nezina, cik gadu ir māmuļai, tad tiešām, kā Maruta Piterniece teica, svētku kliņģera skaitli 99 varētu arī apgriezt otrādi un būtu vēl tikai 66.

Apbrīnojama ir māmuļas darboties griba, vēlme visu zināt un izjust, viņas prieks par katru no mums, par mūsu atvesto izrādīti «Buratīno piedzīvojumi», kuru noskatījās arī viņas radi un draugi.

Aizkustināja Elvīras Elksnes stāsts par to, kā no dažāda auduma atgriezumiem viņas čaklās rokas gatavo spilventiņus, par to, ka veselībai derīgs ir no kokvilnas auduma gabaliņiem pildīts spilvens «Es strādāju katru dienu 4 stundas», — tā viņa apliecināja!

Šai skaistajā, siltajā un saulainajā 18.septembra dienā «Ancīšu» pagalmā mēs katrs no jubilāres saņēmām savu siltuma un mīļuma devu, katram tika sirsnīgs vārds, glāsts un skats. Skaistā apkārtnē, avota ūdens, jauki cilvēki, dāsnī dāvātie rudens ziedi visiem mums sirdis piepildīja ar pateicību.

Paldies! Lai turas veselība mūsu mīļajai māmuļai!

Gaidīsim nākošā gada septembri, kad atkal varēsim sveikt mūsu mīļo teātra māmuļu — tad jau 100 gadu jubilejā.

**Nedzirdīgo diena
Lietuvā****Iļze Kopmane**

7. — 8. oktobrī notikušās pieredzes apmaiņas vizītes ietvaros redakcijas darbinieki vēroja Nedzirdīgo dienas norisi Lietuvas Nedzirdīgo biedrībā un guva ieskatu kaimiņu kultūras norisēs.

Kultūras darbs Lietuvā ir Rehabilitācijas centru pārziņā kā viena no tā darba sastāvdaļām. Nedzirdīgo dienas centrālais pasākums 25.septembrī šogad bija noticis Kauņā, tomēr galvaspilsētā tas 2 nedēļas vēlāk pulcināja tik daudz ļaužu, ka kluba zālē tie nekādi nesatīpa.

Pasākums, kā daudzviet, sākās ar godaviesu priekšā stādīšanu (arī mēs, rīdzinieki, viņu vidū — red.), pēc tam sekoja apsveikuma uzrunas — uzstājās pašvaldības, partiju, dažādu radniecīgu iestāžu u.c. pārstāvji.

Tad sākās koncerts. To varētu nosaukt par stilīgu. Grūti raksturot to vārdos, jo tāda bija visa pasākuma ievirze — kompozīcija, norise, koncertnumuru iestudējuma un pasniegšanas maniere. Bija jūtama savdabīga režisora — horeogrāfa ietekme un jauninājumu meklējumi — it īpaši uz melodeklamāciju pasniegšanas veidu saistībā ar citiem vizuāliem papildinājumiem. Garlaicīgi nebija, un divas stundas zāle aizrautīgi sekoja notiekošajam uz skatuves.

Pēc tam sarunā ar Rehabilitācijas centra direktori Romu Klačkovsku uzzinājām, ka tieši šogad, gatavojot šo jauno programmu, pašdarbniekiem izdevies pārvarēt radušās grūtības, kas radušās, no kolektīviem aizējot dažiem talantīgiem jauniešiem, un rast jaunus pašizteiksmes līdzekļus mākslā. To īpaši varēja just, vērojot kustību teātra iestudējumu ar filozofisku ievirzi, kas mudināja ne tikai skatīties, bet arī domāt līdzī tam, kas notiek uz skatuves.

Pašdarbnieki šogad piedalījušies arī vairākos pilsētas pasākumos, piemēram, masu sarīkojumā ielu svētkos «Tev, Viļņa». Tajos nedzirdīgo kopiena dodas sabiedrībā ar ideju un devīzi: «Mācīsimies būt kopā!»

Intervija**Latvija — no malas****Saruna ar Tomaso****Elīna Jefremova**

20. — 31. augustā Valmierā viesojās itālis Tomaso no Romas. Viņš lūdza nodot visiem sveicienus un laba vēlējumu. Šeit neliela saruna ar mūsu viesi.

Vai tev patīk Latvija?

Jā, man ļoti patīk latviešu kultūra, lai gan tās izteiksmes veidi ļoti atšķiras no Itālijas.

Kuras pilsētas tu iepazīni mūsu valstī?

Man patika Rīga, tur ir ļoti interesanti muzeji. Valmierā ir skaista daba, tāpat arī Siguldā. Visu Latviju jau nepaguvu apskatīt.

Kā tev patika Valmieras biedrībā?

Valmierieši ir ļoti jautri, humorpilni cilvēki, man patīk, ka viņi nepārtraukti joko. Ļoti izbrīnīja, ka nedzirdīgie darbojas kopā ar vājdzirdīgiem, jo Itālijā saziņā izveidojušās atsevišķas, visai atšķirīgas grupas.

Vēl viena lieta, kas man iepatikās — lapene, kurā tiešām jauki pavadījām laiku, izbaudot dabu un valmieriešu viesmīlību reizē.

Tu biji arī starptautiskajā futbola turnīrā, kas notika Rīgā 27.— 28.augustā...

Priekš manis tā bija laba iespēja iepazīties un apmainīties pieredzē, jo satiku daudz cilvēku ar dzirdes traucējumiem.

Ko tu domāji par Latviju, pirms tu atbrauci?

Es domāju, ka te ir auksti, cilvēki kontaktējas savādāk, ka šeit ir pilnīgi cits dzīves stils un visai maz apskates objektu. Bet izrādījās, ka šie mani pieņēmumi bija aplami.

Tad kāds priekšstats tev izveidojies tagad?

Daudz labāks! Sikumi, bet man patika. Piemēram, ieejot mājā, jānovelk apavi. Varēju Valmierā izbaudīt klusumu, jo Roma ir ļoti trokšņaina, patiešām labi atpūtos, kaut arī pietrūka Romas aktīvā dzīvesveida.

Nevarēju pierast pie brokastīm, jo parasti ēdu kaut ko vieglāku. Grūtības sagādāja arī Latvijas nauda, jo esmu jau pieradis pie eiro.

Tu man teici, ka esi bijis arī Viļņā.

Grūti salīdzināt... Vislabāk atceros dažādu pilsētu lidostas. Rīgas lidosta lieliska, labāka nekā Viļņā, modernāka, pievilcīgāka.

Tavs pirmais pirkums Latvijā?

T— kreklis ar Rīgas simbolu.

Ko novēlēsi prombraucot?

Apģūstiet un baudiet savu bagāto kultūru! Tā ir uzmanības vērtā.

Tavas iespējas strādāt

Nr.3

Projekts «Mēs — sabiedrības daļa I». Līdzfinansē ES un Latvijas valsts.

Es strādāju

Cer uz vecuma pensiju

Irāida Ivanova, no Rīgas

Katram pašam jārisina savas problēmas — ar darbu, ģimeni, veselību. Labi, ja savā reizē var nākt palīgā pašvaldība ar kādu pabalstu, tomēr pamatā visam — darbs, iespēja pašai ko nopelnīt klāt nelielai pensijai.

Gadus piecpadsmit savā laikā nostrādāju Rīgas MRU šūšanas iecirknī. Tad tur viss pajuka, un kādu laiku dzīvoju mājās. Tomēr bija ļoti grūti ar iztikšanu — man trīs bērni, turklāt viena no meitām studē augstskolā, kur jāmaksā krietna mācību maksa.

Par laimi, atradu darbu un labu kolektīvu firmā «Latvijas drēbnieks». Brigādē esam piecpadsmit cilvēki, visi draudzīgi, saprotami labi, un tas man kā nedzirdīgai ir ļoti svarīgi. Šujam vīriešu un sieviešu virsdrēbes, esmu specializējies uz piedurkņu apdari.

Nu jau pieci gadi nostrādāti. Kad mans darba stāžs pārkāps 30 gadu robežu, tad varēšu pretendēt uz lielāku vecuma pensiju un iztikt nestrādājot. Veselība klibo, sevi vairāk jāsaudzē.

Brīvā laika man tagad maz, tāpēc reti apmeklēju pasākumus biedrībā, kultūras centrā. Bet ļoti milu lasīt visu, kas pieejams. Arī «Kopsolī» redakcijā iegādājos visus jaunākos izdevumus — interesanta literatūra! Jāteic gan, ka «Kopsolī» nepasūtu, jo jātaupa katrs santīms, — mūsu avīzīti man dod izlasīt kaimiņiene I.Zunde, bet es savukārt palīdzu viņai citās lietās.

Pieredzes apmaiņa

Lietuvā darbojas sociālie uzņēmumi

7. — 8.oktobrī grupa redakcijas darbinieku viesojās Lietuvas Nedzirdīgo savienībā, lai iepazītu turienes pieredzi informācijas izplatīšanā nodarbinātības jautājumos un nedzirdīgo situāciju Lietuvas darba tirgū.

Divās dienās iepazīnāties uz vietas ar to, kā Lietuvā tiek risinātas nedzirdīgo nodarbinātības problēmas, kā organizēts rehabilitācijas, izglītības, kultūras darbs. Apmainījāmies ar lekciju materiāliem un uzskates līdzekļiem, iepazīnāties ar uzņēmuma darbu uz vietas Viļņas uzņēmumā, kurā strādā nedzirdīgie cilvēki. Vērojām plašu Nedzirdīgo dienui veltītu koncertu klubā.

Tuvāk par darbiekārtošanas jautājumiem

Lietuvas Nedzirdīgo savienībai pašlaik vēl ir trīs ražošanas uzņēmumi, kuros var strādāt nedzirdīgie. Tie atrodas lielākajos reģionu centros — Kauņā, Paņevēžā, Viļņā. Pēdējo iepazīnām, ierodoties tajā uz vietas. Bijušais mācību un ražošanas uzņēmums (MRU) tagad darbojas valsts aizbildniecībā jaunā statusā — kā sociālais uzņēmums. Tas nozīmē vairākus atvieglojumus un valsts pretimnākšanu.

No valsts budžeta visiem uzņēmumā strādājošiem tiek apmaksāta darbavietu iekārtošana invalīdiem un minimālā darba alga viņiem, nodrošināti tūlka pakalpojumi uz vietas (štata vieta), finansēta med-

punkta uzturēšana. Nedzirdīgo savienība no šī uzņēmuma ienākumus negūst, jo visu iespējamo peļņu atstāj tās rīcībā ražošanas attīstībai (jaunām iekārtām, telpu remontam utt.), tieši otrādi — reizēm pat piemaksā, ja pašam uzņēmumam pietrūkst būtiskām vajadzībām (piemēram, telpu uzturēšanai, komunālo pakalpojumu apmaksai).

Kādreiz plašie vairākstāvu ēkas korpusi tagad lielākoties stāv patukši, jo agrāko 1500 cilvēku vietā cehos strādā vairs tikai nepilni 200 (60 no tiem — nedzirdīgie). Daļu telpu izdodas iznomāt.

Visa produkcija tiek ražota ārzemēm — visai ievērojamām brendu firmām Vācijā, Anglijā, Zviedrijā. No turienes atsūta audumu, piegrieztnes (caur kompjūteru), un top dažādi apģērbi bērniem un pieaugušajiem, ko pēc tam sūta prom. To vidū vīriešu uzvalki un sieviešu kostīmi, kleitas, blūzes, mēteļi, halāti u.c.

Strādājošiem citu īpašu atvieglojumu nav, izņemot bezprocenta aizdevumu kādas nepieciešamības gadījumā un šad

tad — prēmijas uz svētkiem. Uz vietas uzņēmumā netiek organizēti nekādi kultūras, sporta vai citi kolektīvi pasākumi.

Uzņēmums cenšas piesaistīt strādājošos no nedzirdīgo jauniešu vidus, kuri beidz specializētās profesionālās skolas, taču tas nevedas viegli — jaunieši lielākoties lūkojas uz ārzemēm un dodas masveidā prom tur, kur labāki apstākļi, augstāks atalgojums (uz Īriju, Spāniju, Norvēģiju u.c.).

Jāteic, ka jaunā paaudze meklē arī citas iespējas jaunu amatprasmju iegūšanai, kas saistās ar modernām tehnoloģijām (datordizainu, pedagoģiju, sociālo darbu, komunikāciju utt.) un nepopulāras jau tagad ir apgūšanai piedāvātās profesijas — šuvēja, galdnieks, apavnieks. No tādām vēl pagaidām pieprasīta ir pavāra specialitāte, kurā vieglāk atrast darbu.

Izteikta tendence spējīgāko jauniešu vidū ir studēt augstskolās. It īpaši tāpēc, ka studijām radīti vislabvēlīgākie apstākļi — Lietuvas Nedzirdīgo savienība caur valsts budžetu sedz visu savu 30 studentu mācību maksu, kā arī tūlku pakalpojumus ikvienam maksimāli nepieciešamā apjomā. Perspektīvā tādējādi ir cerība, ka arvien vairāk izglītotie nedzirdīgie spēs dibināt paši savus uzņēmumus un nodarbināt citus nedzirdīgos.

Pašu mājās

Par nedzirdīgo nodarbinātību Latvijā

Iespēja iegūt darbu — tā ir iespēja kļūt par pilntiesīgu sabiedrības locekli, un tieši tas nosaka LNS attieksmi pret nodarbinātības problēmu nedzirdīgo vidū. Savukārt konkurētspējīga profesija un labas darbavietas iegūšana nav iespējama bez kvalitatīvas izglītības. Tāpēc LNS uzmanības lokā vienmēr ir šī problēma — profesiju ierobežojumi, bezdarbs, informācijas paplašināšana, profesionālā rehabilitācija utt.

Bezdarba līmeni raksturo LNS statistikas dati par biedru sastāvu 2004. gadā. Tie liecina, ka gandrīz puse no visiem darbaspējīgā vecuma dzirdes invalīdiem ir bezdarbnieki (visvairāk Smiltenes biedrībā — 75%). Savukārt LNS pati ir lielākā darba devēja saviem ļaudīm — sistēmā kopumā strādā pie 100 cilvēku ar dzirdes traucējumiem (visvairāk uzņēmumā «LNS Dane» Daugavpilī).

Diemžēl Latvijas likumdošana nestimulē darba devējus pieņemt darbā dzirdes invalīdus — nav paredzētas nodokļu atlaides vai citi atvieglojumi, kas viņus ieinteresētu. Un tas nozīmē, ka pašiem nedzirdīgajiem jābūt tik kvalificētiem, lai ar savām prasmēm pārliecinātu darba devēju. Jāprot motivēt savu darbavietas izvēli,

uzrakstīt pārliecinošu CV, prezentēt sevi kā prasmīgu amata pratēju. Ne visiem tas izdodas, it īpaši laukos, attālās vietās, kur maz darbavietu.

LNS cenšas palīdzēt — ES finansētā projekta «Mēs — sabiedrības daļa» ietvaros notiek datorprasmju un CV rakstīšanas apmācības LNS biedrību klubos un iestādēs.

Lielu darbu LNS ieguldījusi cīņā pret nepamatotiem ierobežojumiem nedzirdīgiem strādāt dažādās darba jomās, piemēram, augstumā, ar krāsvielām, trokšņainā vidē utt. Tas samazina iespējas strādāt jumīgiem, namdariem, celtniekiem u.c. Ilgu pūliņu rezultātā daļu aizliegumu atcēla, to skaitā arī tiesību ieguvei un motociklu vadīšanai (bet ne smagajai tehnikai — traktoriem u.c.).

LNS veikusi vairākas anketēšanas un aptaujas ES finansēto projektu ietvaros, un visas tās liecina, ka bezdarbs ir sāpīgākā un nozīmīgākā problēma. Īpaši spilgti to apliecina pētījumu grupas secinājumi, (AFIU, Z.Ungurs), kurā apkopoti dati no 500 aptaujāto nedzirdīgo sieviešu anketām.

Atklājās maz iepriecinoša aina. Lai arī 60% darbaspējīgā vecuma sieviešu strādā, tomēr lielākā daļa nodarbinātas kā sētnieces, apkopējas, mājsaimnieces, virtuves palīgstrādnieces utt.

Mazkvalificētais, zemu atalgotais darbs ir sekas zemajam izglītības līmenim. Daļa strādājošo sieviešu atzina, ka savā darbavietā izjūt diskrimināciju kā nedzirdīgas, piemēram, šuvējām dod grūtākos un zemāk apmaksātos darbus.

Aptauja atklāja svarīgākos problēm punktus nodarbinātības jomā; nepietiekama izglītība, zems un neobjektīvs pašno-

vērtējums, sociālā apātija, savu tiesību nezināšana un neizpratne, trūcīga informācija, sadarbības trūkums ar valsts un pašvaldības dienestiem darba meklēšanā.

Šis projekts virzīts uz to, lai kopā ar 5 partnerorganizācijām (Sabiedrības integrācijas fonds, Efraims, Atbalsta fonds invalīdu uzņēmējdarbībai, Valmieras un Rēzeknes pašvaldība) apzinātu esošo likumdošanu, sagatavotu pamatnostādnes valsts politikai nedzirdīgo nodarbinātības veicināšanai, it īpaši ņemot vērā ES u.c. ārvalstu pieredzi.

Šai pašā laikā tapa arī LM pamatnostādnes invaliditātes seku mazināšanai — radikāli jauna pieeja III grupas invaliditātes likvidēšanu, kas īpaši skar nedzirdīgo intereses (skat. rakstu 7.lpp.). LNS sekoja šī dokumenta tapšanai, lai tas nepasliktinātu nedzirdīgo strādājošo situāciju un tādējādi izdevās mazināt jaunu sociālo triecienu, tomēr neatrisināts palika jautājums par pensijām strādājošiem pensionāriem.

Ciešā saistībā ar nodarbinātību ir izglītības jautājumi, it īpaši attiecībā uz amatprasmju ieguvei un pārkvalifikāciju. Problēmas rada tulku un to finansējuma trūkums, sākot no arodskolām līdz augstskolām, no indivīda līdz mazākām grupām ar speciālu apmācību utt. Šī iemesla dēļ nedzirdīgie nevar izmantot Valsts nodarbinātības aģentūras piedāvātos pārkvalifikācijas kursus bezdarbniekiem, nerunājot nemaz par brīvi izvēlētas profesijas apguvi kādā koledžā, universitātē utml.

Materiāla sagatavošanā izmantots LNS pārskats XV kongresam un pētījumu darba grupas dati.

Ziemeļvalstu paspārnē

Jānis mācās Somijā

Ivars Kalniņš

Toreiz, 2002. gada vasaras nogalē, sabiedrībā saceltā ažiotaža ap 8 nedzirdīgo un vājdzirdīgo jauniešu iespējamo arodizglītību Priekuļu lauksaimniecības tehnikuma automehāniķa specialitātē nedeļa simtprocentīgu rezultātu. Toties divi vājdzirdīgie puīši tika šajā tehnikumā, bet pārējiem piedāvāja apgūt diezgan maznozīmīgu profesiju — automehāniķa palīgs — Alsviķu Arodapmācības un rehabilitācijas centrā. 2003. gadā ar pieci puīši tehnikumu tomēr be-

dza ar automehāniķa palīga diplomu.

Kādudien nejauši satiku Jāni Naļivaiko, kas toreiz mācības pameta Apes tehnikumā un pašreiz automehāniķa profesiju apgūst Somijā. Uzaicināju viņu uz interviju „KS”.

> Kā Tev radās interese par auto?

— Auto ir manas dzīves neatņemama sastāvdaļa jau no bērnības. Par to vienmēr esmu interesējies. Pakāpeniski iemācījos labot visādu marku mašīnas. Pirmā mašīna, kuru remontēju, bija su-baru. Toreiz, kad vēl mācījos Rīgas nedzirdīgo skolā, ar klasesbiedriem sarunu tēma

allaž bija auto, tikai auto. Kad man bija 15 gadi, mamma mani aizveda pie paziņas, kas remontēja automašīnas un mana interese vēl vairāk nostabilizējās. Vaļas brīžos jau patstāvīgi, bez citu palīdzības spēju izremontēt līdz 1993. gada izlaiduma automašīnas. Tad arī nolēmu pamatīgāk apgūt automehāniķa amatu lai profesionāli pārzinātu jebkura veida auto. ➔

Jānis mācās Somijā

Sākums 6. lpp.

> Kā sāki tālākizglītības gaitas automehāniķa profesijas apgūšanā?

— Pēdējā klasē ar vairākiem citiem klasesbiedriem apsvērām, kur un kā apgūt arodizglītību tieši autospecialitātes jomā. Manās rokās nonāca kāds buklets ar plašu piedāvājumu par izglītības iestādēm šajā sfērā. Uzzinājām, ka četriem puīšiem — absolventiem no Valmieras vādzirdīgo skolas ir tādi paši nodomi, un secinājām: būtu labi mācīties kopā. Tā kā mēs gandrīz visi nācām no Vidzemes puses, nospriedām doties uz Priekuļu lauksaimniecības tehnikumu.

> Un kā jūsu nodomi īstenojās?

— Tomēr mūs šajā tehnikumā nepieņēma, jo problēmu radīja tulka trūkums. Tehnikums to nevarēja nodrošināt, un mums bija jāatsakās no šīs ieceres. Mūsu vecāki un skolotājas griezās LNS pēc palīdzības. Tā gādāja, lai tiekam uzņemti Alsviķu RH centrā apgūt mūsu sasapņoto profesiju. Uzreiz tur nepieņēma, radās kaut kādas problēmas ar mācību programmu. Atkal vilšanās! Pēc kāda laika tomēr tās atrisinājās un tā beidzot tikām pie zinību gaismas Alsviķos.

> Tu tomēr tur nepaliki līdz galam, bet meklēji iespēju citur. Kāpēc?

— Jā, toreiz, kad sākumā radās minētās grūtības, mamma palīdzēja meklēt citas iespējas. Atradām informāciju, ka Somijā nedzirdīgajiem ir izredzes apgūt automehāniķa profesiju. Pieteicos, bet atbilde bija jāgaida. Pēkšņi atļāva mācīties Alsviķos.

Tā tur arī paliku pāris mēnešus. Par mācību kvalitāti daudz nedomāju, tikai vēlāk konstatēju, ka mācos to, ko jau būtībā apguvu, kad pats remontēju mašīnas. Pa to laiku pienāca apstiprinājuma atbilde no Somijas, un tad arī izlēmu doties uz Somiju cerībā uz augstākas kvalifikācijas apmācībām.

> Kāds bija pirmais mācību gads Somijā?

— Visnotaļ labs. 2002. gada oktobrī varēju sākt mācības Somijā, kādā skolā

Helsinkos. Vispirms bija jāapgūst somu un somu zīmju valoda — valsts izvirzītā prioritāte.

Arodizglītību tur var apgūt bez maksas, turklāt arī saņemt stipendiju (ap 100 eiro). Arī dzīvošana un ēdināšana ir bezmaksas. Man ar svešvalodām nevedas tik viegli, bet zīmju valoda gan man padodas. Mācoties valodas, veselu gadu bija jāiziet bez automašīnām, pēc tām biju galīgi noiļgojies.

> Otrajā mācību gadā tiki pie auto?

— Jā, tad valodas mācību nomainīja autoremontēšana. Šajā gadā mācības notika citā vietā — Turku AURA institūtā. Šo izglītības iestādi varētu salīdzināt ar Koleģiju RRC. Tur var apgūt automehāniķa, pavāra, šuvēja, metālstrādnieka, arī apkopēja un citas profesijas. Mācās gan dzirdīgie, gan nedzirdīgie jaunieši.

> Ko tur mācībās pasniedz, un kādas tev ir sekmes?

— Tur savu profesiju apgūstu gan teorētiski, gan praktiski. Pārsvārā jāņemam ar auto labošanu, jāmācās remontēt dažādu modeļu auto (galvenokārt Toyota, Volvo, Renault, Lexus). Bet labot stipri avarējušās mašīnas atļauj tikai vecāko kursu audzēkņiem. Nākošgad droši vien to arī es varēšu darīt kā viņi. Ir arī matemātika, rasēšana, fizikultūra, metālapstrāde u.c. Skolā ir 5 ballu atzīmju sistēma, mana vidējā atzīme ir 4.

> Kāds ir skolas režīms un ko dari brīvdienās?

— Mācības ir no astoņiem rītā līdz četriem pēcpusdienā, pēc tam brīvais laiks. Esmu draugos ar sportu, tālab brīvajā laikā apmeklēju florbola treniņus, kā arī peldu. Ziemā spēlēju hokeju. Satiekos arī ar somu draugiem, pie viņiem braucu ciemos. Tuseļos diskotēkās. Reizi rudenī, pavasarī un ziemā ir brīva nedēļa, tad braucu uz Latviju. Šajās vasaras brīvdienās strādāju Opel firmas servisā Latvijā. Augusta vidū atgriezies Turku.

> Vai esi vienīgais latvietis, kas mācās Somijā?

— Pirmajā gadā gan biju vienīgais, bet

tagad vēl viens puisis — Elvis Blīgzna ieinteresējies par mācībām Somijā, un nu jau arī iestājies tur. Viņš arī pirmajā gadā mācījās Helsinkos, bet šoruden būs kopā Turku. Ir labi, ja vēl viens latvietis ir šajā skolā!

> Vai iesaisties Somijas nedzirdīgo sabiedrībā?

— Neesmu īpaši aktīvs nedzirdīgo sabiedrības loceklis. Man pietiek ar to, ka atpūšos, sportoju un mācos ar somu draugiem. Reizēm aizeju uz Turku nedzirdīgo klubu, bet ļoti retos gadījumos. Par viņiem zinu šo to — Somijā ir 8000 nedzirdīgie, bet zīmju valodas pratēji ir kādi 15000. Vispār ir kādas sešas nedzirdīgo skolas. Tur tulku ir daudz.

> Kādas ir tavas nākotnes perspektīvas?

— Tagad esmu pēdējā kursā, nākošajā pavasarī skolu beigšu ar diplomu. Droši vien sāksu strādāt iegūtajā profesijā. Bet jautājums — kur? Ja Latvijā labu darbu neatradišu, tad mierīgi varēšu atgriezties Somijā un tur strādāt savā profesijā, par automehāniķa darbu saņemot 8 — 15 eiro stundā. Šī profesija ir iecienīta un maz brīvu vietu, bet ar aktīvu meklēšanu darbu var atrast. Tomēr Latvijā man patīku labāk, jo apkārt būtu savējie.

No autora: *Interviju rezumējot, nonācu pie secinājuma: nedzirdīgo iespējas apgūt profesionālo izglītību ir ierobežotas. Varbūt Jāņa rīcību kāds nesaprata, bet viņš nepalika Alsviķos, tāpēc ka ņēma vērā mācību kvalitāti un jaunapgūtās profesijas oficiālo apzīmējumu: Somijā — automehāniķis, Latvijā automehāniķa palīgs, kas nav tik konkurētspējīgs, jo katrai profesijai detalizēti savi kritēriji, zināšanu un algas līmenis. Katram ir tiesības izvēlēties labāku izglītību!*

Otrkārt, Somija nav Jāņa sapņu zeme vai kāds cits mērķis, bet viņš devās uz turieni, lai realizētu savu ieceri par profesijas iegūšanu. Nedzirdīgie reti spēj cīnīties par savām interesēm, tādēļ apbrīnoju Jāni, kas panāca savu — smelties vispusīgākas gudrības svešos, tātad grūtākos apstākļos nekā Latvijā.

Izmaiņas likumdošanā

Lai veicinātu nodarbinātību

Šā gada 9.augustā valdība apstiprināja Labklājības ministrijas izstrādātās invaliditātes un tās izraisīto seku mazi-

nāšanas politikas pamatnostādnes 2005. — 2015.gadam.

Saskaņā ar tām pakāpeniski valsts īsteno šādus pakalpojumus.

⇒ ievieš atbalsta programmas nodarbinātības aktivitāšu veicināšanai (piemēram, darbnīcas, dažādas nodarbinātības) cilvēkiem ar smagiem garīga rakstura traucējumiem (to skaitā ar psihiskām slimībām), kuri atrodas ārstniecības vai

ilgstošas sociālās aprūpes un rehabilitācijas iestādēs;

⇒ pilnveidos medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumus cilvēkiem, kuriem pastāv risks kļūt par invalīdiem, lai viņiem laicīgi novērstu radušās veselības problēmas un atgrieztu darba tirgū;

⇒ attīstīs un ieviestīs subsidētās nodarbinātības pasākumus invalīdiem.

Šī jauno pakalpojumu sistēma tiks ieviesta pakāpeniski līdz 2010. gadam.

No 2011.gada plānots pāriet uz jaunu invaliditātes noteikšanas sistēmu, kas pa-

Lai veicinātu nodarbinātību

Sākums 7. lpp.

redz tikai 2 invaliditātes grupas:

⇒ invaliditātes 1.grupu noteiks cilvēkiem, kuriem darbspēju zaudējums būs no 75% līdz 100%, kas ir ļoti smaga invaliditāte;

⇒ 2.grupu noteiks tiem, kuriem darbspēju zaudējums būs no 50% līdz 75%, kas ir smaga invaliditāte.

Vienīgais izņēmums būs pilnīgi nedzirdīgi cilvēki, kuriem invaliditāti noteiks, ņemot vērā darbspēju zaudējumu — sākot no 45%.

Turklāt cilvēkiem, kuriem darbspēju zudums mazāks par 50%, būs iespēja saņemt medicīniskās, sociālās, nepieciešamības gadījumā arī profesionālās rehabilitācijas pakalpojumus un nepieciešamos tehniskos palīgīdzekļus.

Netiks atņemta līdz šim piešķirtā invaliditātes 3.grupa, jo minētais jaunais invaliditātes grupu iedalījums attieksies tikai uz tiem cilvēkiem, kuri no 2011.gada pirmreizēji iegūs invaliditāti. Esošiem

invalidiem šobrīd noteiktā invaliditātes grupa saglabāsies. Līdz ar to valstī vēl ilgu laiku pastāvēs 3. invaliditātes grupa, bet plānotie invaliditātes profilakses un nodarbinātības pasākumi būs pieejami arī esošajiem invalidiem, tādējādi veicinot viņu aktīvāku iesaistīšanos nodarbinātībā un sabiedriskā dzīvē.

No 2011.gada mainīsies arī pabalstu apjoms. Paredzēta asistenta nodrošināšana cilvēkiem ar ļoti smagu invaliditāti, valsts atbalsts personām ar draudošu invaliditāti ārstniecības un rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanai. Paredzēts arī diferencēt valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu invalidiem no bērnības atkarībā no invaliditātes smaguma.

Statistika: 2005. gada aprīlī Latvijā bija vairāk kā 111 tūkstoši invalīdu: 8 tūkstošiem noteikta 1. grupa, 9 tūkstoši ir bērni invalīdi; 60 tūkstoši ar 2.grupu, bet aptuveni 35 tūkstošu ar 3.grupu.

Materiāli pielikumam sagatavoti ar ES finansiālu atbalstu. Par to saturu pilnībā atbild Latvijas nedzirdīgo savienība, un tie nekādā ziņā neatspoguļo ES viedokli.

Ceļā uz profesiju

«Pārvarēsim dzirdes barjeru»

Pārsla Bebre

Šajā mācību gadā Valmieras vājdzirdīgo bērnu internātpamatskolas — attīstības centra skolēni darbosies projektā «Pārvarēsim dzirdes barjeru!»

Tas ir Eiropas struktūrfondu līdzekļu finansēts projekts aktivitātē «profesionālās orientācijas un konsultēšanas pasākumi izglītības iestādēs.»

Jauniešiem ar dzirdes traucējumiem pēc mūsu skolas beigšanas ir problēmas izvēlēties mācību iestādi profesijas apgūšanai un pēc tam atrast darba vietu. Ar projekta palīdzību ceram risināt profesijas izvēles un apgūšanas problēmas, līdz ar to mazināt bezdarbu jauniešu vidū.

Projekta mērķi: 1. iepazīstināt jauniešus ar dažādām profesionālās izglītības mācību iestādēm un uzņēmumiem, palīdzēt izvēlēties mācību iestādi un profesijas apguvei vai darbavietu.

2. Izveidot Valmieras vājdzirdīgo bērnu internātpamatskolā — attīstības centrā Profesionālās izglītības informācijas centru jauniešiem ar dzirdes traucējumiem.

Projektā darbosies 7. — 11. klašu skolēni. Projekta vadītāja — skolotāja Antra Rozenberga.

Pēdējo trīs gadu absolventu aptaujas

liecina, ka 17% Valmieras skolas beidzēju neturpina mācības, bet sāk strādāt. Jārespektē jauniešu dažādie sociālie, materiālie un citi apstākļi, tāpēc projekta laikā meklēsim jauniešiem darba iespējas dažādās, ražošanas uzņēmumos, rīkosim tikšanās ar dažādās profesijās — strādājošiem dzirdes invalīdiem.

Pēdējo desmit gadu laikā darbību beiguši daudzi uzņēmumi, kuri agrāk nodrošināja ar darbu vairākus dzirdes invalīdus. Situācija tāda, ka daļa jauniešu pēc pamatskolas izglītības iegūšanas neturpina ne tālākizglītību, ne profesijas apguvi, bet strādā mazkvalificētus gadījuma darbus.

Projekta aktivitātes plānotas lekcijas, semināri un dažādas tematiskas nodarbības (psiholoģijā, likumdošanā, darba ētikā u.c.), mācību ekskursijas uz mācību iestādēm un ražošanas uzņēmumiem, pieredzes apmaiņa un tikšanās ar strādājošiem dzirdes invalīdiem un tiem, kas mācās tālāk.

Notiks jauniešu aptauja par attieksmi pret profesijas apguvi un vietu darba tirgū, kā arī darba devēju aptauja par dzirdes invalīdu iespējām strādāt. Būs neklātienes videoceļojumi pa mācību iestādēm un darba vietām, profesionālās orientācijas nodarbību cikls «Mana vieta darba tirgū» un praktiskās nodarbības interešu grupās.

Rezultātā — izveidosim arī profesionālās izglītības centru jauniešu informācijas centru nodarbinātības jautājumos. Plānots arī sagatavot un publicēt informatīvu materiālu par projektā pētītajām galvenajām tēmām.

Iepazīsimies?

Esmu 79 gadus vecs pensionārs — vīrietis, augumā 1.70cm, slaidis, nedzirdīgs. Vēlos iepazīties ar sievieti (60 g.). Varu palīdzēt, strādāt.

Rakstīt uz redakciju ar norādi «Vēlos iepazīties — H».

Esmu 24 gadus jauns vīrietis, augumā 160 cm, vājdzirdīgs. Vēlos iepazīties ar 20 — 30 gadus jaunu sievieti. Vēstulei vēlams pievienot arī foto. Gaidīšu vēstuli. Mana adrese: Liepājas raj., p/n Dunika, «Akmentiņi», LV-3481, Jānis.

Līdzjūtības

*Nolīst asara, sadrūmis vaigs,
Pienācis nesauktais ardievu laiks...
Izsaku visdziļāko līdzjūtību māsaī Domnai sakarā ar vīra nāvi.*

Māsa Jelena

*Uz dzīves ceļa paliek
Tavas baltās dienas,
Tavas bēdas, prieks
Un varējums.*

Kad gaisā virmo rudens lapu zelts, bet sirdī asa sāpe dzel, sāpju un skumju brīdī mūsu patiesā līdzjūtība Jevģenija Utricka māmulītei, māsu, brāļa un dēlu ģimenēm, viņu mūžības ceļā pavadot.

Smiltēnes RB

*Cilvēka mūžs ir līdzīgs koklei,
Pārtrūkst stīga, un viss nu kluss...
Mūsu visdziļākā līdzjūtība Jānim Utrickim, no tēva uz mūžu atvadoties.
Valmieras RB, «Tālavas nedzirdīgo sports»,
Tobago komanda*

*Nu laiks ir tai vietā aiziet,
Tur — saulei pie rokas labās,
Kur Dieviņš dvēseli manu
Savā valstībā glabās.*

Plaviņu biedrības biedri izsaka visdziļāko līdzjūtību Ainai Asarītei un ģimenei, vīru Jāni Asarīti (1923.21.XII — 2005.5.X) aizsaulē aizvadot.

*Nu dvēsele brīva mūžībā iet,
Kur saule nekad vairs nenoriet...
Pieminam mūsu biedrus Austru Kononovu (1948.12.I — 2005.10.X) un Ivanu Konstantinovu (1931. 10.II — 2005. 6.VI).*

Rīgas biedrība
Izsakām dziļu līdzjūtību Austras Kononovas vīram, sievu mūžībā pavadot.

RB Latgales grupa

*«Cilvēka mūžs ir kā dziestoša zvaigzne...»
Izsakām dziļu līdzjūtību Andrim Fominam, tēvu mūžībā aizvadot.*

Rēzeknes RB

*Kas smagāks vēl var būt,
Pa dzīves taku ejot,
Kā atdot zemei to,
Kas sirdij tuvs un dārgs.
Izsakām visdziļāko līdzjūtību Domnai Filipovai, vīru Nikolaju Filipovu (1937.9.X — 2005.5.X) mūžībā aizvadot.*

Daugavpils biedrība

Sports

Sagaidot
LNSF — 15

Pa attīstības ceļu

Pēteris Kursītis, LNSF valdes loceklis
LNSF šogad — novembrī aprīl 15 gadi.

Organizācija pārdzīvojuši vairākas attīstības pakāpes. Organizatoriskā ziņā vērojama īpaša izaugsme — birojā strādā izglītoti nedzirdīgie jaunieši; prezidents sadarbojas ar dažādām dzirdīgo institūcijām, sekmīgi sarīkoti lieli starptautiski pasākumi utt.

Ļoti trūkst nedzirdīgu sertificētu treneru, kas strādātu ar nedzirdīgajiem sportistiem. Tāpēc sportisti spiesti meklēt sev trenerus citviet, dzirdīgo organizācijās. Tam ir arī savi trūkumi — treneri neprot zīmju valodu, tāpēc ne vienmēr sadarbība efektīva. Šajā ziņā mūs apsteidz kaimiņi, kaut vai lietuvieši, kuriem ir savi nedzirdīgie treneri.

Labi būtu, ja LNSF rīcībā būtu tādi speciālisti, kas spētu sagatavot veiksmīgus projektus. Tad būtu iespēja gūt papildu li-

dzekļu sporta attīstībai. Tad, piemēram, varētu organizēt seminārus par atsevišķiem sporta veidiem — darbiniekiem, sportistiem, kā arī interesentiem, potenciāliem ienācējiem sportā — un citus rosinošus pasākumus jaunu sportistu piesaistīšanai.

Novembrī notiks arī LNSF kongresa delegātiem iesaku rūpīgi apsvērt jaunās valdes sastāvu, ņemot vērā katra spēju strādāt tieši sporta attīstības jomā.

Aicinu jauniešus aktīvāk iesaistīties sporta aktivitātēs — trenēties, sasniegt labus rezultātus, neskatoties uz grūtībām — fiziskām, materiālām, finansiālām. Iesaistīties kaut vai tuvākajā dzirdīgo sporta klubā, ja nav citu iespēju. Galvenais — neiesīkstēt, bet darboties — skriet, peldēt, orientēties, bumbot, mest šautriņas, bowlingot utt.

LNSF informē

LR NEDZIRDĪGO ČEMPIONĀTS
BOULINGĀ

2005. gada 29. oktobrī, pl. 11.
Notiek atpūtas centrā „TOSS — halle”, Rīgā, Kengaraga ielā 6.

Pieteikumi jāiesniedz LNSF birojā: līdz 20. oktobrim, pl. 17 ar kluba pieteikumu — dalība bez maksas; no 21. oktobra līdz 28. oktobrim pl. 17.00 — 3 Ls; Sacensību dienā uz vietas, ja ir brīvas vietas, — 4 Ls. Dalībnieku skaits ierobežots.

LR NEDZIRDĪGO ČEMPIONĀTS
TELPU FUTBOLĀ

Notiek AS „VEF sporta klubs”, Rīgā, Brīvības gatvē 197b:
12. novembrī pl. 14 līdz 20
13. novembrī pl. 9 līdz 13
Komandu pieteikumi jāiesniedz LNSF līdz 4. novembrim.

Dalības maksa:

— sporta klubiem, kas ir LNSF biedri, — 5 Ls par komandu;
— pārējām komandām — 15 Ls.

Mēs pasaulē

Vai “Romeo un
Džuljetu” rādīs
Zviedrijā?

Inese Immure

Katru gadu novembrī Zviedrijā notiek nedzirdīgo filmu festivāls. Rādīt filmas par nedzirdīgiem cilvēkiem, zīmju valodu un nedzirdīgo kultūru, filmas atspoguļo nedzirdīgo kopienu un liek auditorijai atpazīt sevi, raudāt, smieties un izjust lepnumu par savu īpašo kultūru un valodu.

Visas filmas, gan pašmāju, gan ārzmēs ražotās skaņu valodā vai zīmju valodā tiek subtitrētas zviedru valodā, lai tās būtu saprotamas ne tikai nedzirdīgajiem, bet arī dzirdīgajiem.

Ko varēja redzēt pagājušā gada festivālā?

ASV piedāvāja Tima Trotto producēto filmu “Apļa laušana” (Breaking the Circle). Filma seko nedzirdīgai sievietei, kas tik

tikko izglābjas no aizskarošām attiecībām ar savu nedzirdīgo vīru.

Japāna rādīja animācijas filmu (Home of Acorns) — “Ozolīļu māja”, kas radīja sensāciju viņu zemē. Tas ir labi pazīstams komikss Japānā, kas deva auditorijai ieskatu par invalīdu cīņu ar dzīves grūtībām un viņu uzticīgajiem atbalstītājiem. Filmas centrā ir stāsts par aizkustinošām attiecībām starp meiteni Keiko, kurai ir dzirdes traucējumi un garīgā atpalicība, un māti.

Kopsolī lasītājiem pazīstamais nedzirdīgais franču filmas veidotājs David de Keyser festivālam bija atvedis dokumentālu filmu — “Zīmju valodas atspoguļojums” (Sign Language of Reflection). Tas ir stāsts par nedzirdīgo cilvēku dzīvi, kas, neskatoties uz atšķirībām, ir līdzīga Parīzē un Berlīnē.

129 minūtes garā Korejas filma “Sympathy for Mr. Vengeance” ir stāsts par nedzirdīgu cilvēku, kas atlaists no darba, un viņa māsu, kurai vajadzīga nieres pārstādīšana. Viņš savas slīktās asinsgrupas dēļ nevar ziedot savu nieru, tāpēc vienojas darījumā ar orgānu dāleru grupu par 10 miljonu vonu (Korejas nauda) vērtu nieru māsai.

Festivālā tika rādīts ļoti daudz īsfilmu, kuru garums bija, sākot pat no 1.32 minūtēm līdz 19 minūtēm. Tās piedāvāja nedzirdīgie mākslinieki no Norvēģijas, Zviedrijas,

Izraēlas, Lielbritānijas, Austrālijas.

Festivāla ietvaros tika lasītas arī lekcijas. Piemēram, amerikāņu filmu producers Artūrs Lūns runāja par to, kā digitālā tehnoloģija izmaina filmas veidošanu tik daudz, ka ikvienam ir iespēja ar video kameru un mājas datoru veidot filmu. Artūrs stāstīja arī par to, kā tas ietekmē nedzirdīgo sabiedrību, jo mūsu valoda ir vizuāla un vislabākais veids, kā saglabāt nedzirdīgo kultūras vēsturi, ir izmantot digitālo video.

Šajā festivālā varēja būt, bet nebija mūsu Viestura Kairiša filma “Romeo un Džuljeta”. Šī filma tika rādīta kinoteātri “Rīga” pagājušā gada novembrī tikai 2 nedēļas. Filma izpelnījās mūsu kinokritiķu ievēribu. Normunds Naumanis rakstīja, ka šīs filmas būtiskais vēstījums ir komunikāciju problēma steidzīgajā pasaulē, ka filmā ķermeņa valodai atvēlēta nozīmīga vieta, un jūsmoja par tās fascinējošo skaistumu. Savukārt kinokritiķe Dita Rietuma filmu raksturoja kā sarežģītu parādību un izteica nožēlu, ka galvenie tēlotāji padarīti tikai par plastiski pievilcīgiem mūzikla āriju surdotulkotājiem. Viņai šķita, ka filmas režisoram V. Kairišam vajadzēja “novākt” Vestsaidas stāsta dziedoņu balsis, atstāt mūziku, Ritu un Armandu, un viņu žestu valodu, ļaujot skatītājiem ieklausīties tajā.

Pateicoties Raiņa 8. maiņu vakara vi-

Atvadu vārdi

JĀNIS
HEIDEMĀNS

1952. 11. IX —
2005. 30. IX

*Mēs klusi paliekam šajā krastā,
Vēji šalko un mierina mūs.
Bet tava vieta, kas bija šai dzīvē,
Vienmēr mūsu atmiņā būs.*

Sāp mums sirdis, atvadoties no mūsu
biedra Jāņa Heidemāna.

Jāni, mēs, Liepājas nedzirdīgo saime,
šeit sakām Tev pēdējos vārdus.

Paldies Tev par 25 gados ieguldīto darbu
biedrībā, kad biji gan biedrības priekšsēdētājs,
gan kluba vadītājs. Vienmēr Tu mudināji mūs
visus iesaistīties gan kultūras, gan sporta,
gan atpūtas pasākumos. Pāris gadus Tu vairs
oficiāli nestrādāji, tomēr vienmēr biji kopā ar
mums, interesējies, kas jauns biedrībā un
savienībā.

Tevi atcerēsimies kā saprotošu, stingru,
tomēr labestīgu vadītāju, gudru padomdevēju
un vienkārši biedru ar humora izjūtu un aktīvu
attieksmi pret dzīvi. Mums paliek Tavš
padarītais darbs — mēs to saglabāsim un
vairosim tālāk, Tevi pieminot.

Lai Tev vieglas smiltis.

Tavi Liepājnieki

« Vai Romeo un Džuljeta... »

Sākums 9. lpp.

dusskolas direktoram Jurim Šmitam, filmu
"Romeo un Džuljeta" Valentīndienā noskatījās
arī šīs skolas nedzirdīgie un dzirdīgie skolēni.
Filmu, kurai nebija titru, tulkoja skolas
tulks Dzintra Bērziņa. Ko nedzirdīgie skolēni
domāja par šo filmu? Daudziem tā likās kā
nepabeigts darba materiāls. Daži pat jautāja,
kad filma būs pilnībā gatava. Lai arī šis
Kairiša darbs vairākiem likās neizprotams,
taču, kā teica skolas direktors, tas neatstāja
nevienu vienaldzīgu.

Kinodarbu augstu novērtēja Krievijas

*Reiz pienāk diena, nelūgta un skarba,
Kad dziļi, dziļi daudz sirdis sāp.*

Skumstam kopā ar liepājniekiem un
izsakām līdzjūtību piederīgajiem, Jāni
Heidemāni mūžībā aizvadot.

LNS valde un LNS Rīgas biedrība

*Gan sāpju dienas, gan saules rīts,
Nu viss tiek klusi zemē tīts.*

Izsakām visdziļāko līdzjūtību ģimenei,
Jāni Heidemāni kapu kalniņā pavadot.

Ventspils RB

*Mūsu dienas kā rudenos kritošas lapas
Te uzplaukst un zaļo,
Te novīst, un aizpūš tās vējš...*

Kuldīgas RB biedri izsaka līdzjūtību
Lonijai Heidemānei un viņas tuviniekiem,
viru un tuvu cilvēku mūžībā pavadot.

*Draugi tevi velti gaida,
Draugu rokās ziedi vīst.
Trūkst mums tava siltā smaids,
Pārāk agri miris prieks.*

Izsakām visdziļāko līdzjūtību Lonijai
Heidemānei un piederīgajiem, Jāni pārāgrī
zemes klēpī guldot.

Klasesbiedri

Pateicība

Izsakām vissirsnīgāko pateicību tiem, kas
palīdzēja, kas bija kopā ar mums un domās
ar mums, pavadot Jāni Heidemāni mūža
pēdējā gaitā.

Paldies LNS valdei, reģionālām biedrībām
un draugiem.

Lonija Heidemāne

Nacionālās kinematogrāfistu akadēmijas
loceklis Valērijs Kičins: «Jaunā režisora
Kairiša oriģinālais mūzikls, kurā kurlmēmie
pusaudži izspēlē Bernstaina Vetsaidas
stāsta sižetu, mūs visus, burtiski, šokēja un
apbūra ar ļoti izteiksmīgo vizuālo valodu un
spilgtajiem tēliem». Filma Maskavā ieguva
kinobalvu «Nike».

*Vai mūsu "Romeo un Džuljeta" piedalīsies
nedzirdīgo filmu festivālā Zviedrijā? To izlems
filmu studija "Kaupo". Zviedrijā dzīvojošā
nedzirdīgā latviešu Alina Bergmane ir
atsūtījusi informāciju par festivālu un
organizatoru koordinātēm, kas nodotas filmstudijai.*

Miļi sveicam

*Tu aizver acis. Vasara aizsmaržo saldi.
Cauri miglas tīmeklim baltam
Aizlido dzērves — tu skunji smaidi.
Mūžīgs nav it nekas. Gadskārtas mainās.
Bīrtalā zaļā dzīpari zeltaini aužas,
Sarmā mirdz pilādžu ķekars košs.
Tā arī mūsu gadskārtas mainās, —
Jo mūžīgs jau nav it nekas.
Visa laba vēlējumi jums, cienījamie
novembra gaviļnieki!*

85

27. XI HORTENZĪJA KALNA, Rīgas

80

19. XI HELĒNA MĀLIŅA, Daugavpils

75

21. XI MIRDZA MELĶE, Smiltenes

70

30. XI PĒTERIS BALODIS, Rīgas

65

30. XI ANDREJS ARAMINS, Rīgas

50

6. XI MAIRI VIRTIGA, Rīgas

26. XI ZIGMĀRS UNGURS, Rīgas

Pateicība

Man bija liels prieks tuvāko draugu un
radu pulciņā nosvinēt jubileju kopā ar
citiem šā gada jubilāriem Liepājas biedrībā:
Mārti Ostvaldi, Magdalēnu Greijeri, Aiju
Spēkaini, Veltu Vindolu, Mildu Kovaļsku,
Juriju Lavinu un Ilmāru Hūnu.

Paldies visiem Liepājas Nedzirdīgo
biedrībā, kas šos svētkus organizēja un
mūs apsveica ar krāšņiem rudens ziediem
un dāvanām.

Jubilāre — liepājniece V. Tālava

Teleteksts TV3

Televīzijas kompānija TV3 no oktobra
mēneša piedāvā teletekstu.

Teletekstā pieejama šāda informācija:
nacionālās ziņas; starptautiskās ziņas;
sporta ziņas; laika prognoze; TV programma.

Tas ir labs jaunākās informācijas avots
nedzirdīgajiem cilvēkiem, kuriem nav
datora ar interneta pieslēgumu, bet ir
teleteksts.

LNS informē

16. novembrī pl. 13
Elvīras ielā 19, Rīgā — notiks
LNS strādājošo nedzirdīgo
tulku atestācija.

Tavs «Kopsoli»

ARĪ NĀKAMGAD DIV-
REIZ MĒNESĪ BŪS KOPĀ
AR TEVI TAVĀS MĀJĀS...
ja vien Tu neaizmirsīsi to
pasūtīt 2006. gadam!

Nākamais numurs 17. novembrī

